

Lapsen osallisuuden ja hyvinvoinnin tukeminen moniammatillisessa yhteistyössä

TUVET-täydennyskoulutus kevät 2019
Piia Ruutu, Oppimis- ja ohjauskeskus Valteri

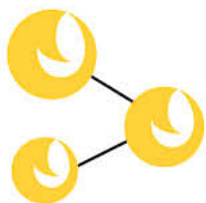

Valteri on Opetushallituksen alaisuudessa toimiva valtakunnallinen oppimis- ja ohjauskeskus, joka tukee lähikouluperiaatteen toteutumista tarjoamalla monipuolisia palveluja yleisen, tehostetun ja erityisen tuen tarpeisiin.

Toimimme valtakunnallisesti.

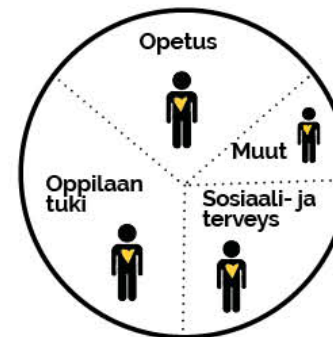
Tarjoamme palveluita varhaiskasvatukseen, perusopetukseen ja lisäopetukseen.

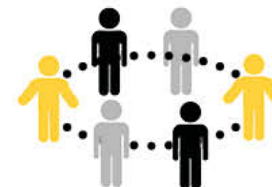
Palveluitamme käyttää 70% Suomen kunnista.

Palveluidemme piirissä on Suomessa noin 2500 oppilasta, joista 13% opiskelee Valteri-koulussa.

Valterissa työskentelee yli 550 ammattilaista.

Teemme koulutus- ja tutkimusyhteistyötä noin 40 eri kumppanin kanssa.

Me valterilaiset koemme vahvuudeksemme erityisesti: asiantuntemuksen, huumorintajun ja sinnikkyuden.

(Oppilas- ja henkilöstökysely 9/2018)

valteri.fi

Lähtökohdat esitykseen

Elämäнкаariajattelu,
tulevaisuusorientaatio

Lapsen tukeminen
täyteen mittaansa
kasvamisessa

Voimavarat ja
vahvuudet

Varhainen tuki ja
ennaltaehkäisy

Palveleva systeemi

Yhteistoiminta

Tutkiva näkökulma,
tilanneanalyysi

Yhteistoiminnallinen
ongelmanratkaisu,
sensitiivinen kurinpito

Taitojen opettelu,
toivottava/myönteinen
käyttäytyminen

Eettiset näkökulmat

Lapsen oikeuksien sopimus perusperiaatteet

1. Syrjimättömyys (artikla 2)
2. Lapsen edun huomioiminen (artikla 3)
3. Oikeus elämääns ja kehittymiseen (artikla 6)
4. Lapsen näkemysten kunnioittaminen (artikla 12)

Lisäksi sopimus edellyttää, että sopimusmaat turvaavat lapselle riittävän osuuden yhteiskunnan voimavaroista, mutta Suomessa tätä ei ole toistaiseksi seurattu. (Matti Rimpelä, 2014)

Lapsen oikeus on aikuisen velvollisuus.

J.P.Grant, UNICEFin entinen pääsihteeri

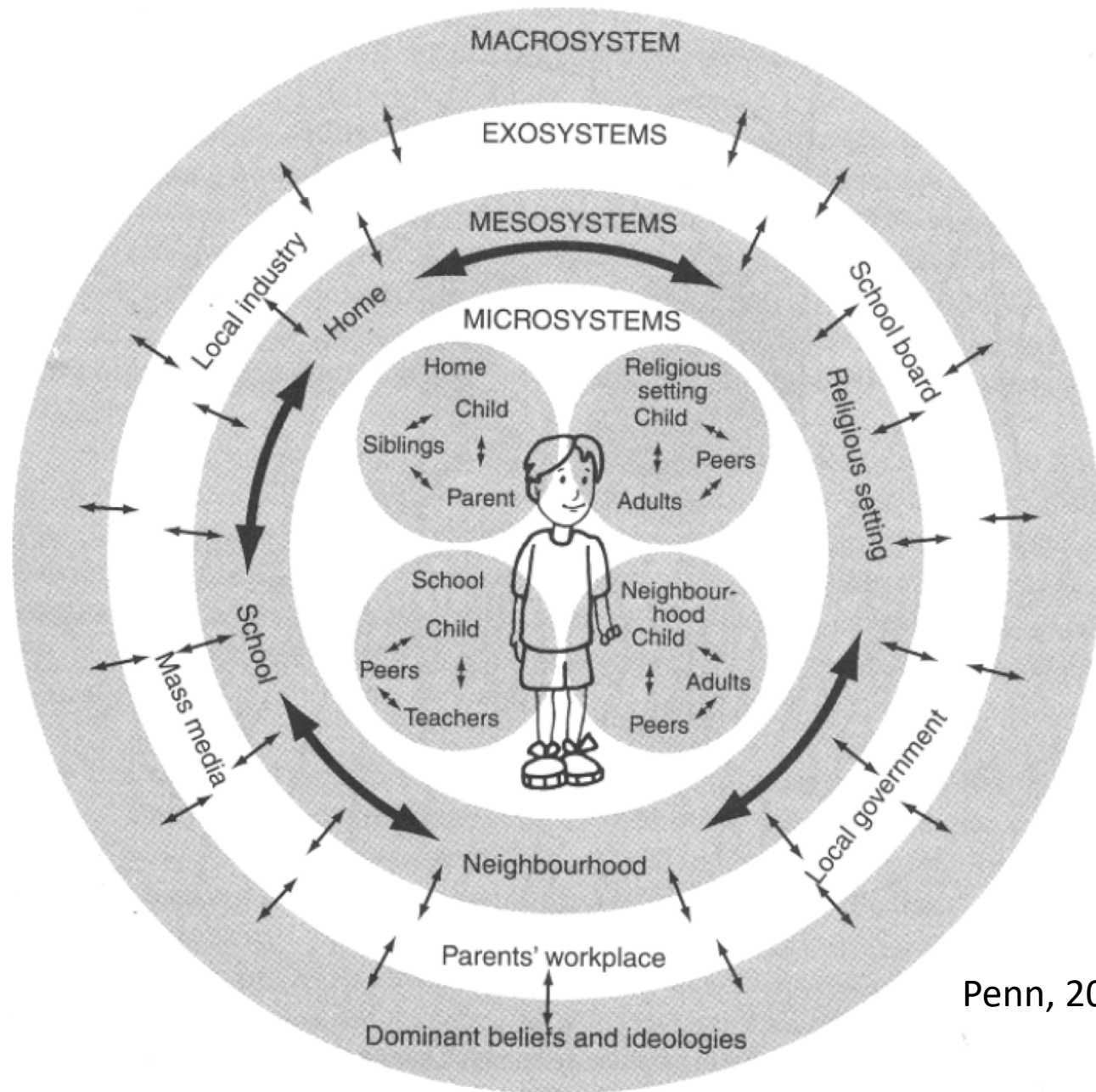
Keskustelua

Keskustelkaa parin kanssa tai pienessä ryhmässä, mitä edellisessä diassa mainitut periaatteet tarkoittavat ja miten näkyvät käytännössä. Millaisia näkökulmia liittyy lapsen oikeuksien toteuttamiseen lapsen kehityksen näkökulmasta.

Voitte listata oikeuksiin liittyviä asioita, kuten lapsen oikeus

- suojaan ja turvaan
- huolenpitoon ja hoivaan
- tulla kohdatuksi ja hyväksytyksi
- kokea tuottavansa iloa ympäristölleen
- omatahtiseen kehitykseen
- ilmaista mielipide ja osallistua päätöksentekoon

Urie
Bronfennbrennerin
ekologinen
systeemiteoria

Penn, 2005

Palvelujärjestelmän tarkastelua

- Mikä on tarkastelun ja/tai toiminnan keskiössä?
- Systeemin ja toimintamallien (byrokratian) tarkoitus ja haasteet
- Systeemi itsessään ei ole koskaan arvokas > vain palvelevalla systeemillä on arvoa!
- Liikkuuko lapsi vai työntekijä?
- Miten palveluja tuotetaan, kehitetään ja arvioidaan? Miten palvelunkäyttäjän ääni kuuluu?
- Miten vaikutuksia ja vaikuttavuutta arvioidaan ja tutkitaan?
- Normien tunteminen ja turhien/rajoittavien normien purkaminen
- Profiissiosta vai lapsesta lähteminen?
- Sektoreista kasvun ja kehityksen kokonaisvaltaiseen tukemiseen lapsen luonnollisissa kasvuympäristöissä
- Koulu oman alueensa keskuksena

Lapsen luonnolliset kasvuyhteisöt

- Perheen merkitys lapsen kasvussa > perhe avainasemassa sekä hyvinvoinnin että eriarvoisuuden periytymisessä (ylisukupolvisuus)
- Eriarvoisuuden lisääntyminen, esimerkiksi kohortti 87 ja 97
- Perhe, päiväkoti ja koulu ovat lapsen kehityksen ja hyvinvoinnin kannalta merkittävimmät kasvu ympäristöt > suojaavien tekijöiden tunnistaminen > yhteistyö vanhempien kanssa voimavarana
- ”Riskiperheessä” kasvaminen, esimerkiksi päihteet, väkivallan pelko, vakavat sairaudet, vakavat ristiriidat, köyhyys
- Kodin ulkopuolelle sijoitetut lapset
- Perheiden moninaisuuden tukeminen
- Muita merkittäviä kasvuyhteisöjä ovat, mm. naapurusto, muut lapsen läheiset, harrastukset, nuorisotoimi, seurakunta jne.
- Media ja some vaikuttajina
- Yksinäisyys suomalaisten lasten kasvuun liittyvänä ilmiönä
- Kiusaaminen koulussa ja somessa

Lapsen ja läheisten aikuisten yhdessä toimiminen

- Moniammatillinen yhteistyö, monialainen yhteistyö, verkostotyö ja yhteistoiminta yhdessä toimimista kuvaavina käsitteinä > sanavalintojen merkitys
- Kasvatusvastuu ja kasvatuskumppanuus
- Milloin päiväkodissa ja koulussa voidaan omin keinoin tukea lasta? Mihin tarvitaan tukea tai konsultaatiota ulkopuolelta? Milloin on syytä ottaa yhteys erityisiin palveluihin, esimerkiksi lastensuojelu ja erikoissairaanhoido?
- Perheiden/ammattilaisten ohjauspalvelut > suorat neuvot/ohjeet vai tukeminen oivaltamiseen/oppimiseen/ongelmanratkaisuun
- Kilpailevat menetelmät ja ideologiat, ristiriitaiset ohjeet (esimerkiksi jäähy)
- Dialogisuuden lisääminen parantaa yhteistyön laatua
- Tasa-arvoisuus ja rinnakkaisten/vaihtoehtoisten tulkintojen kunnioitus
- Säännöllinen yhteydenpito on tärkeää ja tapa millä yhteyttä pidetään, esimerkiksi vanhempien kokemukset wilmasta

Mistä ja miten puhumme

- Valitut sanat ilmentävät sen hetkistä ymmärrystämme asiasta (arvoja, arvostuksia ja asennetta) sekä rakentavat todellisuutta
- Sanavalintamme kertovat osaltaan millaisia ovat kasvatusta, oppimista ja kuntoutusta ohjaavat mielikuvat.
- Mitä välitän toiselle omalla ilmaisulla , esimerkiksi puhunko vaikeasta tai haastavasta lapsesta, haastavasta käytöksestä vai haastavasta kehitysvaiheesta.
- Miltä puheemme lapsesta, vanhemmasta, kollegasta tai yhteistyökumppanista kuulostaa?
- Arvottava puhe > Tunnistanko milloin arvotan? Mietinkö miltä kuulostan?
- Toisaalta semanttinen nokittelu, kielellä päteminen ja vallankäyttö sanoilla lamauttavat ja estävät vuorovaikutusta ja yhteistoimintaa.
- Ammatillinen puhe ja kieli, ammattislangi
- **Taitavimmatkaan sanavalinnat eivät ”pelasta”, jos sanat ovat ristiriidassa muun vuorovaikutuksen ja tekojen kanssa**

Keskustelu pienissä ryhmissä: lapsen osallisuuden tukeminen kasvuyhteisöissä, esimerkiksi

- mielipiteen ilmaisu
- päätöksenteko
- osallistuminen neuvotteluihin
- tiedon saanti

Esimerkkejä suomalaisesta tutkimuksesta ja raporteista (lapsiin ja nuoriin liittyvien pakkotoimien käyttö)

- Lastenpsykiatriset osastot: Laura Sillman & Johanna Vanhatalo 2009, Paula Heiskanen 2004
- Lastensuojelulaitokset: Susanna Hoikkala 2014, Elina Ekholm 2013
- Lapset ja nuoret joilla on kehitysvamma: Timo Saloviita, Raija Pirttimaa & Elina Kontu 2014; Terhi Koskentausta, Heikki Seppälä & Heimo Valkama 2003
- Opetustoimi: Tuija Ilmonen 2015
- Lasten ja vanhempien näkökulma: Piia Ruutu, käynnissä oleva väitöstutkimus

> Aihetta käsitellään useissa opinnäytetöissä > **huom. teoriaosuuksien lähteet sisältävät usein paljon vanhentunutta tietoa ja ajattelua!!!!**

Suurimmat huolet suomessa

- Organisaatioissa puuttuu systemaattiset toimintatavat haastaviin tilanteisiin.
- Työntekijät eivät ole saaneet koulutusta pakon käyttöön ja rajoittamiseen liittyen.
- Huoltajia/vanhempia ei informoida tapahtuneesta tai käytetyistä keinoista.
- Jälkipurkukäytänteet rajoittamisen jälkeen vaihtelevat, ei toteudu systemaattisesti.
- Rajoittamista/käytettyjä pakkotoimia ei kirjata/dokumentoida.
- Puuttuu menetelmiä ja käytäntöjä, joiden avulla arvioidaan haastavia tilanteita tulevien suunnitelmien ja interventioiden pohjana.
- Myönteisen käytöksen tukemisen suunnitelmia ei käytetä systemaattisesti asiakkaan tukena ja organisaatiolta puuttuu selkeä suunnitelma pakon käytön vähentämiseen.
- Vielä on liian vähän tutkimusta aiheesta.

Tärkeitä periaatteita pakon käyttöön ja fyysiseen rajoittamiseen liittyen Mapa® toimintamallia mukailen

- **Preventiiviset interventiot:** ennaltaehkäisy ja vuorovaikutus ovat aina **ensisijaisia**
- Koulutus ja yhteiset toimintamallit tilanteisiin, esimerkiksi **Mapa® toimintamalli**, joka on useamman tahon sertifioima ja perustuu kansainvälisiin **NICE ohjeistuksiin**.
- Aina riskienarviointi päätöksenteon taustalla
- Aina tiimi-interventio
- Viimeinen vaihtoehto, vähiten rajoittava, mahdollisimman vähän aikaa, kohtuullinen ja oikeasuhtainen
- Jälkiselvittely ja raportointi > valmius reflektioon
- Alaikäisillä huoltajan huomioiminen
- **Pohdinta siitä, miten tilanteita vältetään jatkossa > myönteisen/toivottavan käytöksen suunnitelma**

Oppimis- ja ohjauskeskus Valteri

www.valteri.fi

@Valteri_fi

FB: Oppimis- ja
ohjauskeskus Valteri

VALTERI

valteri.fi/tilaa-uutiskirje

Uutiskirje Nyhetsbrev

Tilaa Valterin uutiskirje!

Ajankohtaista tietoa palveluistamme, koulutuksistamme, tutkimus- ja kehittämistyöstämme sekä muista kiinnostavista lasten ja nuorten oppimisen ja koulunkäynnin tukeen liittyvistä aiheista. Uutiskirjeen tilaaminen ei velvoita mihinkään. Yhteystietoja ei luovuteta ulkopuolisille tahoille.

Beställ nyhetsbrev!

Beställ vårt elektroniska nyhetsbrev som ger aktuell information om våra tjänster, fortbildningar, vårt forsknings- och utvecklingsarbete samt övrig intressant information om aktuella ämnen inom stöd för barn och ungas lärande och skolgång. Beställandet av nyhetsbrevet förpliktar dig till ingenting och dina kontaktuppgifter ges inte vidare till någon utomstående.

*Kiitos
ajastasi*

Piia Ruutu

piia.ruutu@valteri.fi

@PiiaRuutu

